

GAMS

BELGIQUE - BELGIË

GBV & ASYLUM
LEARN & ACT

4

SPECIFIEKE
FICHE

Mensenhandel en internationale bescherming*

* Er wordt in deze fiche gestreefd naar een genderbewust en inclusief taalgebruik. Hoewel hierbij erkend wordt dat de Nederlandse taal hierin tekort schiet, werd ervoor gekozen de vermelding 'v/m/x' weg te laten om de continuïteit van de tekst te verzekeren.

Inhoudstafel

1. Basisaspecten.....	1
1.1. Definitie.....	1
1.2. Context.....	2
1.3. Gevolgen.....	4
2. Juridisch kader	6
3. Identificatie	11
3.1. Aandachtspunten voor de sociale en medische intake.....	10
3.2. Signalen voor identificatie.....	12
3.3. Voorbeeldvragen.....	13
4. Stappen na identificatie.....	14
4.1. Op psychosociaal vlak.....	15
4.2. Op het vlak van gezondheid.....	15
4.3. Op juridisch vlak.....	15
4.4. Veiligheid in het opvangcentrum	17
5. Praktische hulpbronnen.....	18
6. Bronnen voor verdere studie.....	20

1 | Basisaspecten

Mensenhandel is een ernstige vorm van georganiseerde criminaliteit en een flagrante schending van de fundamentele rechten. Volgens de Verenigde Naties vormt het een bedreiging voor de nationale veiligheid, en

staat het zowel een duurzame ontwikkeling als de rechtsstaat in de weg¹. De slachtoffers hebben hulp en steun nodig, waarbij rekening gehouden wordt met de genderdimensie, zoals aangegeven in richtlijn 2011/36/UE².

1.1. DEFINITIE

Mensenhandel is een transnationaal fenomeen. Talrijke internationale en Europese instanties hebben zich over het fenomeen gebogen met als doel tot gemeenschappelijke teksten te komen om het fenomeen terug te dringen, en, in de mate van het mogelijke, de slachtoffers te beschermen. De goedkeuring van het **aanvullend protocol bij het Verdrag der Verenigde Naties tegen transnationale georganiseerde criminaliteit, met het oog op het voorkomen, terugdringen en bestraffen van mensenhandel, in het bijzonder van vrouwen en kinderen**³, ook genaamd 'Protocol van Palermo', vormde een echt keerpunt op dit gebied. Deze resolutie leverde een eerste internationaal aanvaarde definitie op van 'mensenhandel'.

In **artikel 3 van het Protocol van Palermo**, duidt de uitdrukking 'mensenhandel' het volgende aan⁴:

1. *Het ronselen, vervoeren of doorvoeren, verbergen of opvangen van personen, door middel van bedreiging met of gebruik van geweld of andere vormen van dwang, met ontvoering, arglist, bedrog, misbruik van gezag of van een toestand van kwetsbaarheid, of door het betalen of aanvaarden van geld of voordelen om instemming te verkrijgen van een persoon die gezag uitoefent over andere persoon met het oog op diens exploitatie. Het moet ten minste om de uitbuiting van iemands prostitutie-activiteiten gaan of om andere vormen van seksuele uitbuiting, dwangarbeid en dienstverlening onder dwang, slavernij of daaraan verwante praktijken, onderworpenheid of het verwijderen van organen;*
2. *De instemming van een slachtoffer van mensenhandel met de voorgenomen uitbuiting, zoals bedoeld onder 1) van dit artikel is irrelevant, indien gebruik werd gemaakt van een van onder 1) genoemde middelen;*

1 The United Nations and the Rule of Law - Trafficking in Persons, Retrieved from <https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/transnational-threats/trafficking-in-persons>.

2 Richtlijn 2011/36/UE van het Europees parlement en de Raad van 5 april betreffende de preventie van mensenhandel en bestrijding van dit fenomeen, alsook de bescherming van slachtoffers en ter vervanging van het kaderbesluit 2002/629/JAI van de Raad van de Europese Unie, Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:EN:PDF>.

3 Het verdrag werd ter ondertekening voorgelegd aan de lidstaten op een politieke conferentie op hoog niveau, georganiseerd bij die gelegenheid in Palermo (Italië) van 12 tot 15 december 2000, om in voege te treden op 29 september 2003. United Nations General Assembly. (2000). Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children. Retrieved from <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtocolTraffickingInPersons.aspx>.

4 Ibid.

3. De aanwerving, het vervoer, de overbrenging, het herbergen of in ontvangst nemen van een kind met het oog op uitbuiting wordt als 'mensenhandel' beschouwd, zelfs indien hiervoor niet een van de onder 1) van dit artikel genoemde middelen is ingezet;
4. De term 'kind' slaat op elke persoon die minder dan 18 jaar oud is.

Alinea 3 van het protocol betreffende mensenhandel stelt duidelijk wat de drie bestanddelen zijn van mensenhandel:

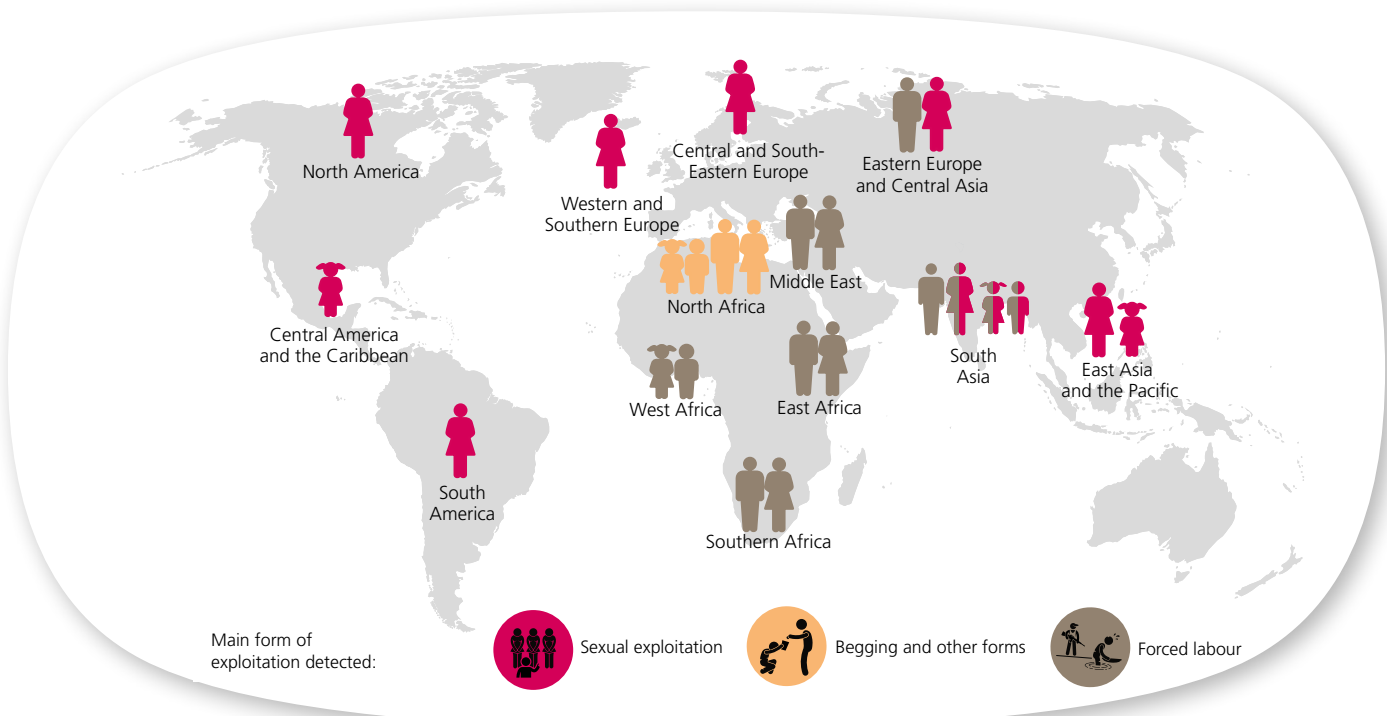
1. De **daad**: het ronselen, verplaatsen
2. De **middelen**: controle door een organisatie of individu, hetzij door financiële, emotionele chantage of door geweld
3. Het **doel**: uitbuiting van de persoon

De definitie van mensenhandel, zoals vastgelegd in het protocol, wordt **op heden op international niveau aanvaard**. Ze werd woordgetrouw opgenomen in het nationale recht van tal van landen en vormt steeds het kader van de activiteiten ter bestrijding van mensenhandel door regeringen en NGO's op lokaal, nationaal en internationaal niveau.

1.2. CONTEXT

Mensenhandel is een fenomeen dat kan plaatsvinden in heel de wereld onder verschillende vormen naargelang de geografische context (type van uitbuiting, sekse, leef-

tijd van de slachtoffers) (zie kaart 1).

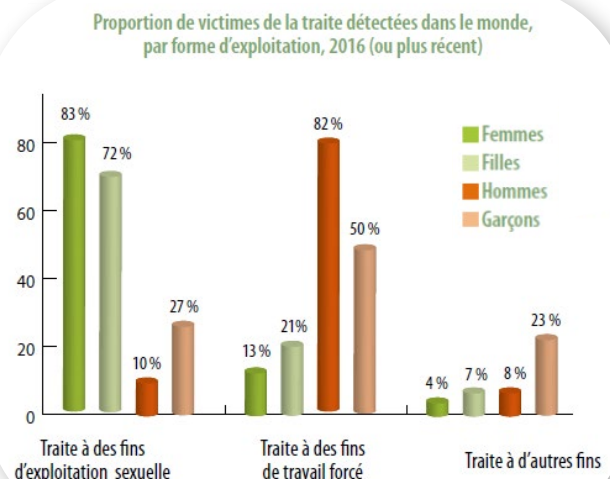
Kaart 1. Vormen van uitbuiting in het kader van mensenhandel in functie van de regio's. UNODC 2018⁵

5 UNODC (2018). *Global Report on trafficking in persons*, Retrieved from <https://bit.ly/2RBImon>.

Het fenomeen van **mensenhandel is seksespecifiek**.

Uit de gegevens van UNODC⁶ blijkt dat bij vrouwelijke slachtoffers van mensenhandel, zowel meerderjarig als minderjarig, het merendeel seksueel werd uitgebuit. Bij de mannelijke slachtoffers wordt het merendeel bij zowel meerder- als minderjarigen, economisch uitgebuit. Doch is er bij de minderjarige jongens eveneens een groot aandeel, namelijk bijna 30% van de minderjarige jongens die slachtoffer zijn van mensenhandel, dat seksueel werd uitgebuit.

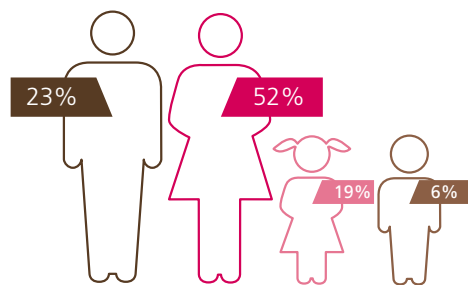

Figuur 1: Verhouding van slachtoffers van menshandel gedetecteerd in de wereld, onder de vorm van uitbuiting, UNODC (2018)

Op Europees niveau zijn 66% van de geregistreerde personen slachtoffer van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting, terwijl 27% slachtoffer zijn van mensenhandel met het oog op economische uitbuiting

(dwangarbeid). De resterende 7% zijn slachtoffer van andere vormen van uitbuiting, zoals orgaanhandel, criminele activiteiten of verkoop van kinderen.

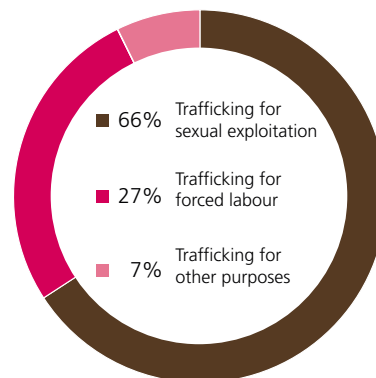
FIG. 48 Share of detected victims of trafficking in Western and Southern Europe*, by age group and sex, 2016 (or most recent)

Source: UNODC elaboration of national data.

*Based on information on the sex and age for 5,522 victims detected in 20 countries in Western and Southern Europe.

FIG. 49 Share of detected victims of trafficking in Western and Southern Europe*, by forms of exploitation, 2016 (or most recent)

Source: UNODC elaboration of national data.

*Based on information on the form of exploitation for more than 5,500 victims detected in 18 countries in Western and Southern Europe.

Figuur 2: Fig. 48 - Slachtoffers van mensenhandel gedetecteerd in West- en Zuid-Europa, per leeftijdsgroep en sekse. Fig. 49. Slachtoffers van mensenhandel gedetecteerd in West- en Zuid-Europa, per exploitatietype UNODC (2018)

6 Ibid.

Kwetsbaarheidsfactoren en risico op mensenhandel

Elk jaar worden via dwang, bedrog of geweld, mannen en vrouwen, meisjes en jongens, uitgebuit als werkkrachten, voor seks of voor hun organen. Bepaalde factoren maken een persoon, een sociale groep of een gemeenschap veel kwetsbaarder voor mensenhandel en de uitbuiting die hieraan verbonden is.⁷

De strategie van de Europese Unie met het oog op de uitroeiing van mensenhandel **gaat ervan uit dat geweld tegenover vrouwen en de genderongelijkheid dieper gelegen oorzaken zijn voor mensenhandel.**⁸

Tal van risicofactoren worden vermeld in verband met mensenhandel⁹:

- Armoede en bestaansonzekerheid, plotse terugval van inkomsten
- Gebrek aan duurzame economische kansen
- Weinig of geen autonomie voor vrouwen en meisjes (gebrek aan zelfredzaamheid), gebrek aan onderwijskansen
- Weinig of geen veilige en legale migratiekanalen
- Sociaal isolement en economische kwetsbaarheid ten gevolge van migratie
- Nationale context met zeer weinig hulpmiddelen, wetten of omkadering voor criminaliteitsbestrijding in verband met mensenhandel
- Gewapende conflicten: vrouwen en meisjes die in oorlogszones wonen, staan in het bijzonder bloot aan risico op ontvoering, verkrachting en seksuele slavernij tijdens de vijandigheden. Bijgevolg lopen ze een zeer hoog risico wegens hun sociaal isolement en hun economische kwetsbaarheid.

Het is ook van belang erop te wijzen dat **mensenhandel een uiterst lucratieve activiteit is en dat de inkomsten afkomstig uit deze criminele activiteit** grotendeels opnieuw in het economisch en financieel systeem op wereldschaal gepompt worden.

1.3. GEVOLGEN

De effecten op de gezondheid zijn cumulatief, en het is van belang rekening te houden met geweld tijdens de **verschillende fases** van de mensenhandel: het ronselen, de reis, de gevangenschap, de uitbuiting van de persoon, eventuele ontsnappingspogingen uit het netwerk, pogingen tot re-integratie, mislukkingen en terugkeer naar het mensenhandelcircuit.

Bovenop de specifieke gevolgen van elk uitbuitingstype (dwangarbeid met werkongevallen, fysieke verwondingen, vergiftiging versus seksuele uitbuiting), komen

nog de gevolgen die voortvloeien uit de opsluiting, het voedselgebrek, het chanteren van familieleden, etc, die een bedreiging vormen voor de mentale gezondheid.

→ Zie specifieke fiche 1
'Seksuele uitbuiting en internationale bescherming'

Het **verlies van houvast, het affectieve en relationele isolement, de stigmatisering** (als gevolg van de seksuele uitbuiting), de moeilijkheid werk te vinden in het gastland, etc. bemoeilijken de rehabilitatie en re-inte-

7 United Nations Human Rights Office of the High Commissioner. (2019). Human rights and trafficking in persons, Overview. Retrieved from <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Trafficking/TiP/Pages/Index.aspx>.

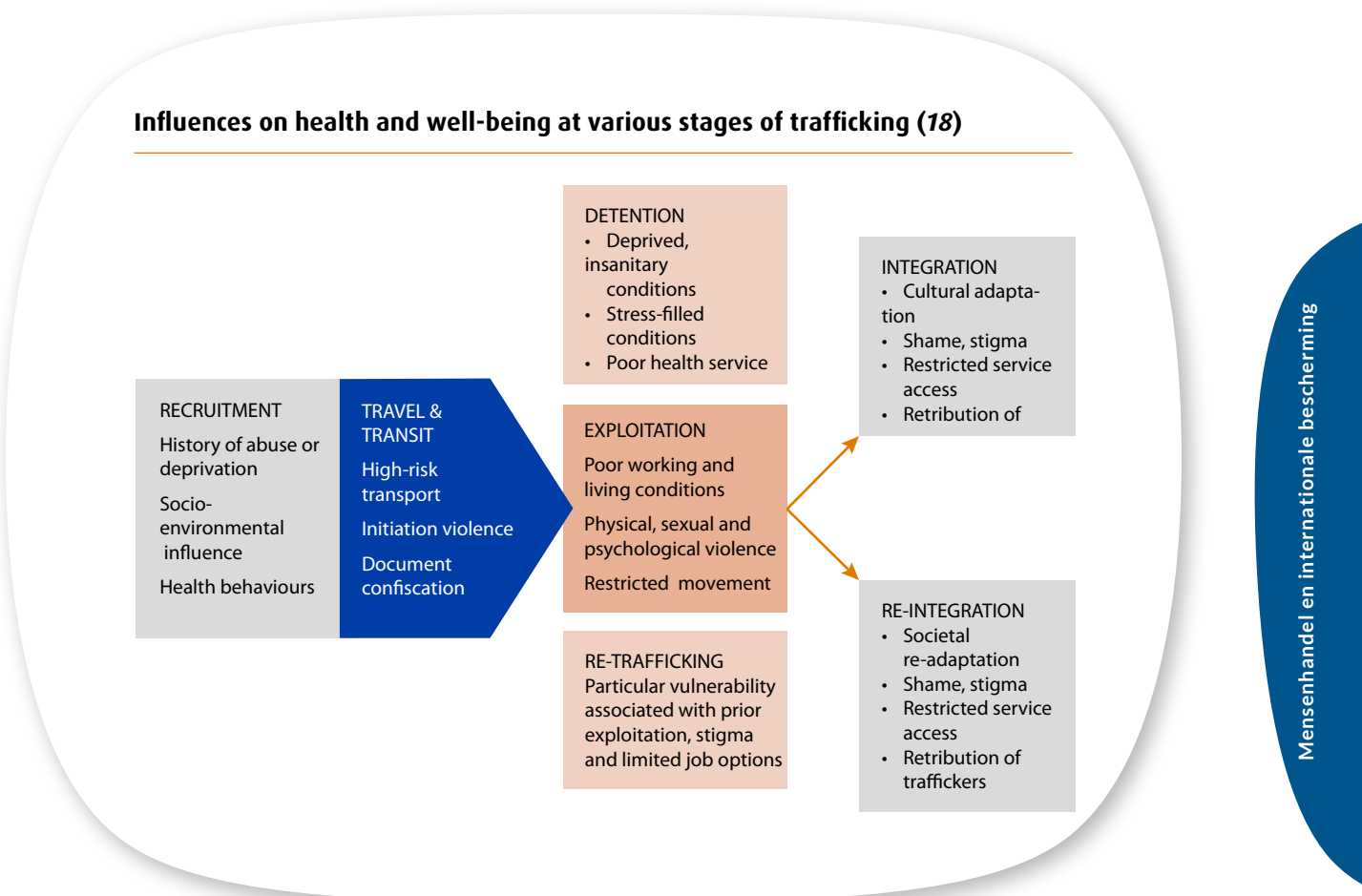
8 European Union (2011). Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj>.

9 Alle opgesomde factoren zijn het resultaat van de analyse van het laatste rapport van het ONUDC betreffende de mensenhandel. ONUDC (2018). "Global Report on trafficking in persons", Chapter II, p. 51, Retrieved from <https://bit.ly/2RBImon>.

gratie van de slachtoffers van mensenhandel, met het risico op terugkeer naar het mensenhandelnetwork.

Figuur 3 vat de verschillende fases samen met hun effecten op de gezondheid van de personen.

Figuur 3. Effecten op de gezondheid en het welzijn in de verschillende fases van de mensenhandel. WGO 2011¹⁰

→ Zie transversale fiche 3
'Impact van gendergerelateerd geweld op de gezondheid' voor meer informatie over het 'traumatisch geheugen'.

¹⁰ World Health Organisation (2011). Understanding and addressing violence against women. Human trafficking. WHO/HRH/12.45. Retrieved from https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77394/WHO_RHR_12.42_eng.pdf?sequence=1.

2 | Juridisch kader

→ Zie transversale fiche 2
'Maatregelen voor internationale en nationale bescherming betreffende gendergerelateerd geweld' voor juridische teksten die van toepassing zijn op alle vormen van gendergerelateerd geweld.

In het internationale recht

➤ Het Verdrag van de Verenigde Naties tegen de grensoverschrijdende georganiseerde misdaad met het oog op het voorkomen, terugdringen en bestraffen van mensenhandel, in het bijzonder van vrouwen en kinderen¹¹ en de drie protocollen:

Aanvullend protocol bij het Verdrag van de Verenigde Naties tegen de grensoverschrijdende georganiseerde misdaad met het oog op het voorkomen, terugdringen en bestraffen van mensenhandel, in het bijzonder van vrouwen en kinderen

Protocol tegen de illegale migrantensmokkel over land, over zee en door de lucht, aanvullend bij het Verdrag van de Verenigde Naties tegen de grensoverschrijdende georganiseerde misdaad

Protocol tegen de vervaardiging en smokkel van vuurwapens, delen en onderdelen ervan, munitie, aanvullend bij het Verdrag van de Verenigde Naties tegen de grensoverschrijdende georganiseerde misdaad

In het Europese recht

➤ Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel (Verdrag van Warschau van 16 mei 2005). Het verdrag voorziet o. a. een mechanisme voor toezicht, bekend onder de naam GRETA¹²;

➤ Mensenhandel is uitdrukkelijk verboden door artikel 5 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie¹³;

➤ Richtlijn 2011/36/UE van het Europees parlement en van de Raad van 5 april 2011 betreffende de preventie van mensenhandel en de bestrijding van dit fenomeen, alsook de bescherming van de slachtoffers, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JAI van de Raad van de Europese Unie.¹⁴

In het Belgische recht

Artikel 433quinquies van het Belgische Strafwetboek definieert mensenhandel als de werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting, de opvang van een persoon, de wisseling of de overdracht van de controle over een persoon met de bedoeling tot uitbuiting.

De uitbuitingsvormen worden limitatief opgesomd:

- Uitbuiting door prostitutie of een andere vorm van seksuele uitbuiting
- Uitbuiting door bedelarij
- Uitbuiting door arbeid of diensten in omstandigheden die een schending inhouden van de menselijke waardigheid (bv. in de horeca, de bouw, huishoudelijk werk)
- Het verwijderen van organen
- Iemand een misdaad of een wanbedrijf doen plegen tegen zijn/haar wil (bv. bepaalde diefstallen of drugssmokkel).

¹¹ Om de integrale tekst van het verdrag en de drie protocollen (in verschillende talen) te raadplegen: <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>.

¹² Raad van Europa (2005). Verdrag van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel. Retrieved from <https://rm.coe.int/1680648993>.

¹³ Europese Unie. CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE EUROPEAN UNION (2000/C 364/01). Retrieved from https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf.

¹⁴ Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:EN:PDF>.

De elementen van dwang in de internationale definitie (gebruik van geweld, bedreiging, bedrog etc.) vormen verzwarende omstandigheden.

De wet bepaalt dat toestemming tot uitbuiting van zichzelf door het slachtoffer geen verschil uitmaakt om al dan niet te spreken van mensenhandel¹⁵. Het zijn de objectieve elementen van de uitbuiting die in rekening gebracht moeten worden.

Mensenhandel ≠ mensensmokkel

Mensensmokkel wordt gedefinieerd als het feit individuen op illegale wijze een grens te laten overschrijden met lucratieve doeleinden (artikel 77bis van de vreemdelingenwet).

Een beschermingsprocedure voor slachtoffers van mensenhandel¹⁶

Sinds begin jaren 1990 beschikt België over een beschermingsprocedure voor slachtoffers van mensenhandel. Het Belgische systeem van bestrijding van mensenhandel berust enerzijds op de wil de slachtoffers te beschermen en hen toekomstperspectieven te bieden en anderzijds op de noodzaak de netwerken efficiënt te bestrijden.

In deze procedure kunnen slachtoffers van menshandel die samenwerken met de gerechtelijke autoriteiten aanpraak maken op een specifiek verblijfsstatuut.

Wie kan aanspraak maken op het specifiek verblijfsstatuut?

Buitenlandse personen die zich in België bevinden, ongeacht of ze op reguliere dan wel niet-reguliere manier binnengekomen zijn, en die hier slachtoffer werden van mensenhandel in de betekenis van de Belgische wet.

Wat zijn de voorwaarden om erkend te worden als slachtoffer van mensenhandel en te genieten van het specifieke verblijfsstatuut?

3 voorwaarden:

- Geen contact met vermoedelijke dader(s)

- Begeleiding door een gespecialiseerd centrum voor slachtoffers van mensenhandel
- Medewerking verlenen aan politie en justitie door klacht neer te leggen of verklaringen af te leggen tegen de uitbuiters(s).

Welke gespecialiseerde centra zijn er en wat doen ze?

Er zijn drie gespecialiseerde en erkende centra voor opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel in België, nl. **PAG-ASA** (in Brussel); **Sūrya** (in Luik) en **Payoke** (in Antwerpen). Ze zijn alle drie bevoegd voor het hele Belgische grondgebied.

De opvangcentra en de multidisciplinaire teams waaruit ze samengesteld zijn, hebben tot taak aan slachtoffers van mensenhandel begeleiding te bieden. Dit begeleidingsplan bestaat uit drie luiken:

- Psychosociale en medische hulp;
- Administratieve begeleiding;
- Juridische begeleiding in het kader van de gerechtelijke procedure betreffende de feiten van de mensenhandel.

De centra beschikken ook over een opvanghuis (op een confidantieel adres).

¹⁵ Met uitzondering van de laatste vorm van uitbuiting: het feit een persoon tegen zijn/haar wil te dwingen een misdaad of een wanbedrijf te plegen.

¹⁶ De beschrijving van de procedure werd ontleend aan de website <https://www.vivreenbelgique.be/sejour-en-belgique/le-statut-de-victime-de-la-traite-des-etres-humains>. Zie ook: <https://www.myria.be/nl/mensenhandel-smokkel/slachtofferstatuut>.

Wat zijn de etappes van de procedure?

In de praktijk verloopt de procedure in **vier grote fases**:

1

De detectie en identificatie als slachtoffer door de eerstelijnsdiensten op het terrein, het verschaffen van informatie aan het slachtoffer en het oriënteren naar het gespecialiseerde opvangcentrum.

In deze eerste fase wordt een reflectieperiode van 45 dagen (in de vorm van een bijlage 15)¹⁷ voorgesteld aan het potentiële slachtoffer. Het betreffende slachtoffer mag geen contact meer hebben met de vermoedelijke dader(s) en is akkoord met een begeleiding door één van de 3 gespecialiseerde centra. Deze periode moet de betrokkene toelaten innerlijke rust terug te vinden en te beslissen of hij/zij al dan niet wenst verklaringen af te leggen betreffende de personen of netwerken met betrekking tot mensenhandel, dan wel of hij/zij liever wenst zich voor te bereiden op een vrijwillige terugkeer naar het land van herkomst.

Echter, indien het slachtoffer een NBMV (niet-begeleide minderjarige vreemdeling) is, kan hij/zij rechtstreeks aanspraak maken op een verblijfsdocument van 3 maanden.

2

Een voorlopig verblijfsdocument, nl een AI met geldigheid van 3 maanden, wordt toegekend aan het slachtoffer dat een verklaring aflegt of klacht indient binnen de 45 dagen in de vorm van een attest van immatriculatie (AI), dat drie maanden geldig is.

Ook tijdens deze fase is de bijstand door een gespecialiseerd centrum verplicht en krijgt het slachtoffer de toelating te werken.

3

Het verblijf zal vervolgens verlengd worden in functie van de evolutie van het onderzoek en op meerdere voorwaarden:

- het parket of arbeidsauditoraat oordeelt dat het gaat om een slachtoffer van mensenhandel of een vorm van mensensmokkel met verzwarende omstandigheden
- het gerechtelijk dossier is nog altijd lopende
- het slachtoffer geeft duidelijk blijk van bereidheid tot medewerking, en heeft alle banden met de vermoedelijke dader(s) verbroken
- het slachtoffer wordt niet beschouwd als een potentieel gevaar voor de openbare orde of de nationale veiligheid

Indien deze voorwaarden vervuld zijn, kan een statuut van 'slachtoffer van mensenhandel' toegekend worden door de referentiemagistraat van het betrokken arrondissement, en kan het slachtoffer in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning van 6 maanden

¹⁷ Het bevel het grondgebied te verlaten (BGV) binnen de 45 dagen werd vervangen door een tijdelijk document in het kader van de mensenhandelprocedure, vastgelegd door een bijlage 15, en dit sinds de wet van 30 maart 2017 tot wijziging van artikel 61/2 van de wet van 15 december 1980, B. S., 10 mei 2017.

(A Kaart). Deze verblijfsvergunning zal om de 6 maand vernieuwd worden tot aan het einde van de gerechtelijke procedure op basis van statuutbevestigingen.

4

Indien de klacht of de verklaringen van het slachtoffer geleid hebben tot een veroordeling voor feiten mensenhandel, kan het slachtoffer een verblijfsvergunning van onbepaalde duur (B Kaart) verkrijgen.

Wat gebeurt er indien het slachtoffer de procedurevoorwaarden niet respecteert?

De voorlopige verblijfsdocumenten die aan het slachtoffer toegekend werden, kunnen ingetrokken of niet hernieuwd worden in de volgende gevallen:

- indien het slachtoffer actief, vrijwillig en op eigen initiatief terug contact opgenomen heeft met de personen die hem/haar uitgebuit hebben
- indien het slachtoffer beschouwd wordt als een potentiële bedreiging voor de openbare orde of de nationale veiligheid
- indien het onderzoek zonder gevolg werd geklasseerd of er tot een buitenvervolginstelling werd beslist.

In de praktijk beschikken slachtoffers van mensenhandel niet altijd over voldoende details opdat zijn/haar verklaringen de mogelijkheid zou geven het statuut van slachtoffer van mensenhandel te verkrijgen.

Bovendien kunnen bedreigingen, chantage en controle vanwege de uitbuiters een verlamdend effect hebben op sommige slachtoffers en zullen deze de kopstukken van een netwerk nooit durven aangeven uit angst voor represailles.

Belangrijk

De procedure 'Mensenhandel' sluit de procedure 'Internationale bescherming' niet uit en vice versa. De twee procedures kunnen parallel gevoerd worden. Echter, wanneer een verblijfsvergunning toegekend wordt, zal dit gebeuren op grond van de procedure die het eerst ingeleid werd. Indien de asielprocedure opgestart werd na de procedure 'mensenhandel', zal de voorlopige/tijdelijke verblijfsvergunning toegekend worden op basis van het statuut 'mensenhandel'.

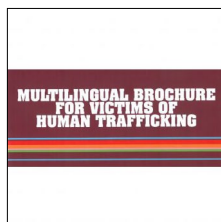
Het is niet altijd makkelijk alle voorwaarden verenigd te zien om in de mensenhandelprocedure te stappen wanneer men zich in een asielcontext bevindt. Immers, indien de uitbuiting plaatsvond in het buitenland en in het bijzonder buiten de EU, en indien er geen aanknopingspunt is met België, dan kan het zeer moeilijk zijn een onderzoek te voeren en gerechtelijke stappen te ondernemen in of vanuit België (bv. iemand die uitgebuit werd in Syrië in het kader van zijn/haar migratieparcours). Dat verhindert echter niet een gespecialiseerd centrum te contacteren om te zien wat voor het slachtoffer gedaan kan worden.

De rol van de eerstelijnsdiensten

Een vermeend slachtoffer van mensenhandel moet, volgens de internationale en Europese normen, adequaat geïnformeerd worden over de bestaande hulpmaatregelen, en toch de vrijheid hebben er al dan niet gebruik van te maken.

De omzendbrief van 2016 betreffende de **multidisciplinaire samenwerking**¹⁸ stipuleert dat indien een professionele eerstelijns hulpverlener/-verleenster het vermoeden heeft dat iemand slachtoffer is van mensenhandel, het zijn/haar **plicht is die persoon te informeren over zijn/haar rechten**. De persoon zal vrij zijn al dan niet op zoek te gaan naar hulp. Hiertoe bestaan **informatiebrochures in 28 talen over mensenhandel** op de site van Myria. Ze bevatten objectieve informatie voor potentiële slachtoffers van mensenhandel, met de adressen van de 3 gespecialiseerde centra.

Brochures in 28 talen

<https://www.myria.be/nl/publicaties/slachtoffers-van-mensenhandel-brochure-in-28-talen>

¹⁸ FOD Justitie (23 december 2016). Omzendbrief inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel. Retrieved from http://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2017/03/10_1.pdf#Page454.

3 | Identificatie

→ Zie transversale fiche 4 'Individuele gespreksvoering' voor meer informatie omtrent de basisvaardigheden betreffende gespreksvoering.

3.1. AANDACHTSPUNTEN VOOR DE SOCIALE EN MEDISCHE INTAKE

Tip! Indien het volgende als richtlijn in het centrumreglement opgenomen wordt: 'De intake gebeurt in de regel met elke bewoner/bewoonster afzonderlijk', zal het makkelijker zijn dit te laten respecteren en te vragen om de persoon alleen te zien.

Gesprekken met slachtoffers van mensenhandel blijken vaak moeilijk. De betrokken persoon lijkt vaak wantrouwig, vijandig, teruggetrokken achter een muur van stilte. Hij/zij kan bang zijn voor de mogelijke gevolgen voor zichzelf, voor zijn/haar familie. Hij/zij kan ook lijden aan geheugenverlies ten gevolge van de ondergane trauma's.

Te precieze en te indringende vragen stellen over de gebeurtenissen of perioden die de persoon verdrongen heeft in zijn/haar geheugen, kan de angst doen toenemen en het gesprek blokkeren.

Het is van belang respect te tonen voor het ritme van de persoon en een vermeend slachtoffer van mensenhandel niet tot praten te dwingen met het risico zijn/haar vertrouwen te verliezen.

Aandachtspunten voor de sociale intake

- Een lokaal kiezen waar niemand kan binnenfallen en het gesprek kan storen (een bordje aan de deur hangen met 'niet storen').
- Alleen toegang verschaffen tot een eventuele professionele tolk (het zou kunnen dat de uitbouter zich uitgeeft voor de begeleidende persoon), maar het vermeende slachtoffer moet alleen zijn (uitgenomen in

het geval van een minderjarige die door een voogd vergezeld kan zijn).

- Een neutrale en objectieve houding aannemen, waarbij suggestieve vragen vermeden worden.
- Pogen een band te creëren met de persoon, waarin hij/zij het gevoel heeft gerespecteerd te worden en iemand te zijn aan wiens opvattingen geloof geschonken wordt.
- Wijzen op het vertrouwelijk karakter van alles wat tijdens het gesprek verteld wordt (ten opzichte van de overige centrumbewoners/-bewoonsters).
- Tijdens het gesprek de hieronder opgesomde signalen analyseren ter bevestiging of ontkrachting van uw bezorgdheid, die signalen optekenen in het sociaal dossier.
- Indien mogelijk uw bezorgdheid bespreken met het vermeende slachtoffer: uw ongerustheid uiten via een open vraag. De persoon in kwestie zal niet altijd rechtstreeks antwoorden. Dit soort gespreksopener kan evenwel het gesprek over geweldpleging op gang brengen en een eventueel taboe hieromtrent doorbreken.
- Overleggen met (een) collega('s) en eventueel de referentiepersoon 'mensenhandel' van uw team raadplegen.

Aandachtspunten voor de medische intake

- Uw ongerustheid laten blijken in verband met zichtbare verwondingen.
- Stel vragen in een rustige en open sfeer, zonder te oordelen, zonder te beschuldigen, maar vertrek vanuit uw ongerustheid om het gesprek in te leiden.
- Geef feedback binnen uw team en stel een actieplan op, aangepast aan de behoeften en hulpvragen die uitgaan van de betrokken personen of die met hem/haar besproken werden.

3.2. SIGNALEN

Slachtoffers van mensenhandel kunnen afkomstig zijn uit verschillende milieus en van verscheidene herkomst zijn. Ze kunnen ook op verschillende manieren uitgebuit zijn. Het is dus niet makkelijk gemeenschappelijke noemers voor al deze personen te vinden.

Toch kunnen een aantal indicatoren van algemene aard naar voren geschoven worden.

De signalen kunnen ingedeeld worden in initiële, fysieke, psychologische en praktische indicatoren.

Initiële indicatoren

- De persoon die het vermeende slachtoffer bijstaat, oefent duidelijk controle over hem/haar uit.
- De communicatie met de betrokken persoon verloopt via een derde (die zich uitgeeft voor tolk).
- De betrokken persoon kent de contacttaal niet.

Fysieke indicatoren

- De betrokken persoon vertoont verwondingen, blauwe plekken of bloeduitstortingen op eerder ongewone plaatsen.
- De betrokken persoon vertoont tekens van ondervoeding, dehydratie of ernstige uitputting.
- De betrokken persoon vertoont tekens van verslaving of ontwenningsverschijnselen.

Psychologische indicatoren

- De betrokken persoon neemt een onderworpen, depressieve, angstige of vijandige/agressieve houding aan.
- De betrokken persoon voelt zich geïsoleerd.
- De betrokken persoon voelt zich verward en machteloos: bv. hij/zij weet niet duidelijk waar hij/zij zich bevindt.
- De betrokken persoon vertoont tekenen van mentaal of fysiek misbruik.
- De betrokken persoon lijdt aan PTSS (post-traumatisch stresssyndroom), angstaanvallen, een ontkennende houding, flashbacks, zelfmoordneigingen.

Praktische indicatoren

- De betrokken persoon beschikt niet over identiteitspapieren.
- De betrokken persoon komt slechts naar het opvangcentrum om er te slapen.
- De betrokken persoon neemt niet deel aan de groepsactiviteiten die door het opvangcentrum georganiseerd worden.
- De betrokken persoon geeft geen duidelijke uitleg over zijn/haar tijdverdrijf.
- De betrokken persoon heeft geen enkel contact met andere bewoners van het centrum.
- De betrokken persoon wenst het centrum zeer spoedig te verlaten (wanneer de opvangvraag niet spontaan is - vaak na politietussenkomst).
- De betrokken persoon heeft een specifieke klederdracht wanneer hij/zij het centrum verlaat (en er terugkomt).
- De betrokken persoon verklaart meerderjarig te zijn, maar observatie blijkt deze verklaring tegen te spreken.
- De persoon werd naar het centrum gebracht in gezelschap van andere staatsburgers.

3.3. VOORBEELDVRAGEN

Tip! De beste vragen zijn diegene die men naar eigen gevoel zelf kan stellen, die niet kunstmatig of geforceerd overkomen. De vragen moeten eenvoudig zijn en aangepast aan de leeftijd en de maturiteit van de persoon. Onderstaande lijst is bedoeld als leidraad.

Mogelijke vragen tijdens de sociale intake:

- Wat was uw situatie vooraleer u uw land verliet?
- Waarom bent u vertrokken uit uw land? Wat waren uw verwachtingen toen u besloot uw land te verlaten?
- In welke omstandigheden hebt u gereisd?
- Hoe hebt u de reis betaald? Hebt u uw reiskosten inmiddels afbetaald? Zo niet, op welke manier betaalt u deze verder af?
- In wat voor omstandigheden hebt u geleefd toen u op de bestemming aankwam?
- Indien de persoon werkt: in welke sector? Onder welke voorwaarden? Heeft uw baas u betaald zoals afgesproken?
- Bent u in het bezit van uw documenten? Zo niet, waar zijn deze?

Indien de persoon de indruk geeft de antwoorden van buiten geleerd te hebben, kan dat er ook op wijzen dat het om een slachtoffer van mensenhandel gaat. Daders geven immers vaak instructies aan de slachtoffers over wat ze moeten antwoorden indien er vragen gesteld worden.

Mogelijke vragen tijdens het medisch onderzoek:

- Ik maak me zorgen over de verwondingen die ik zie. Waar hebt u die opgelopen?
- Kunt u me wat meer in detail uitleggen wat de oorzaak is van die verwondingen? Omdat ze me toch zorgen baren...

4 | Stappen na identificatie

Het bijzondere aan een begeleiding van een slachtoffer van mensenhandel is dat de betrokken persoon de drie voorwaarden aanvaardt:

- 1 de persoon of het netwerk verlaten die hem/haar uitbuit;
- 2 begeleid worden door een erkend opvangcentrum dat gespecialiseerd is in de opvang van en de bijstand aan slachtoffers van mensenhandel;
- 3 klacht indienen of verklaringen afleggen tegen de personen of smokkelnetwerken waardoor waardoor hij/zij uitgebuit werd.

De verantwoordelijkheid van het opvangcentrum is dus in de eerste plaats gericht op de identificatie en de doorverwijzing van het vermeende slachtoffer van mensenhandel naar een van de drie gespecialiseerde diensten, met het oog op een eerste gesprek en - indien de criteria vervuld zijn - om het specifieke traject op te starten.

Bijzonderheid voor minderjarigen die slachtoffer zijn van mensenhandel

De centra zijn structureel niet aangepast om minderjarigen op te vangen. Minderjarige slachtoffers van mensenhandel worden daarom in principe opgevangen in centra voor niet-begeleide minderjarigen/slachtoffers mensenhandel zoals Minor-Ndako in Vlaanderen en Brussel en **Espéranto** in Wallonië. In tegenstelling tot Espéranto beschikt **Minor-Ndako** niet over een beveiligde structuur en richt het zich tot een ruimer publiek dan alleen minderjarige vreemdelingen die vermoedelijk het slachtoffer zijn van mensenhandel.¹⁹

Voor minderjarige vermeende slachtoffers van mensenhandel die geseind worden door de Dienst Voogdij na politie interventie, die geen opvang aanvragen en voor wie de eerstelijns-hulpverlening zeer snel moet kunnen reageren ('s avonds en in het weekend), verzekert Esperanto opvang 7 dagen op 7 en 24 uur op 24. Het noodnummer buiten de kantooruren is 0473 40 00 66.

¹⁹ <https://www.myria.be/nl/mensenhandel-smokkel/slachtoffercentra>, geraadpleegd 29/4/2020.

4.1. OP PSYCHOSOCIAAL VLAK

- De vermeende slachtoffers van mensenhandel informeren over hun rechten in België. De brochures in 28 talen bevinden zich op de site van Myria en zijn een zeer nuttige tool (zie 'Praktische hulpbronnen').
- Altijd met een professionele tolk werken (slachtoffers van mensenhandel worden vaak gecontroleerd en een persoon die zich uitgeeft voor vriend of vertaler, kan iemand zijn die de persoon controleert).
- Aan het vermeende slachtoffer uitleggen dat hij/zij een vertrouwelijk gesprek kan hebben met iemand van de drie gespecialiseerde centra, om na te gaan of alle elementen aanwezig zijn om in een 'mensenhandeltraject' te stappen.
- De contacten met een gespecialiseerd centrum vergemakkelijken door bijvoorbeeld samen een eerste afspraak te maken.

4.2. OP HET VLAK VAN GEZONDHEID

Zodra het slachtoffer van mensenhandel in veiligheid gebracht is in een van de drie gespecialiseerde centra, zal hij/zij beroep kunnen doen op alle nodige medische zorgen.

Echter, slachtoffers van mensenhandel zijn niet allemaal bereid om hun uitbuiters aan te geven en samen te werken met de politie, uit angst voor represailles. Het is dus mogelijk dat het opvangcentrum de medische opvolging van het vermeende slachtoffer van mensenhandel opstart.

- De hulpverlening zal afhangen van het type uitbuiting dat ondergaan werd (gynaecologische opvolging voor seksuele uitbuiting, behandeling van verwondingen, vergiftiging of brandwonden in geval van dwangarbeid)
- Een eventuele verslaving zal geïdentificeerd en begeleid worden (drugs, alcohol etc.)
- Een psychologische begeleiding zal voorgesteld worden, daar de slachtoffers in angst leven voor de represailles vanwege de personen die hen uitgebuit hebben
- De betrokken personen zullen begeleid en ondersteund worden in hun communicatie en contacten met artsen en ziekenhuizen.

4.3. OP JURIDISCH VLAK

De gespecialiseerde centra nemen de verblijfsaanvraag in de procedure voor slachtoffers van mensenhandel voor hun rekening. Enkel deze drie centra zijn gerechtigd om rechtstreeks bij de Dienst Vreemdelingenzaken de verblijfsdocumenten en de verlenging ervan aan te vragen. Het opvangcentrum is niet betrokken bij deze specifieke procedure voor slachtoffers van mensenhandel.

Echter, er kunnen geen twee verblijfsvergunningen terzelfdertijd uitgereikt worden. De regel is dat de persoon de verblijfsvergunning behoudt van de eerst opgestarte procedure.

Zo zullen personen die internationale bescherming aanvragen met een bijlage 26 (inschrijving in het nationaal wachtregister van asielzoekers) en een code 207 (plaats waar een persoon materiële hulp krijgt: collectief opvangcentrum of Lokaal Opvang Initiatief (LOI)), deze titel blijven behouden, zelfs indien ze in het mensenhandeltraject terechtkomen.

Een persoon die internationale bescherming aanvraagt en die geïdentificeerd werd als slachtoffer van mensenhandel, heeft de mogelijkheid naar een erkend gespeciali-

seerd centrum te gaan of ambulant opgevolgd te worden met behoud van privacy inzake de ondernomen stappen, waarbij hij/zij toch in een opvangcentrum blijft. Om echter te genieten van materiële hulp in een erkend gespecialiseerd centrum moet de code 207 geschrapt worden. Indien de persoon wenst terug te keren naar het opvangcentrum, na een periode in een gespecialiseerd erkend centrum, moet hij/zij een herplaatsing aanvragen in het opvangnet, alsook een code 207.

De juridische begeleiding die door de drie centra aangeboden wordt in de opvang en de begeleiding van de slachtoffers van mensenhandel omvat drie luiken:

1. De centra bieden de betrokken personen advies en begeleiding gedurende het verloop van het onderzoek en de gerechtelijke procedure. Ze leggen hen de grondslagen van het Belgisch gerechtelijk systeem uit door hen basiskennis te verschaffen over de werking en mogelijkheden ervan.
2. De centra brengen de betrokken personen in contact met de politiediensten en, via tussenkomst van advocaten, met justitie. Deze begeleiding vergemakkelijkt het neerleggen van een klacht tegen de daders van mensenhandel. De gespecialiseerde centra kunnen ook in rechte optreden voor de slachtoffers van mensenhandel en mensensmokkel. De centra interveniëren dan in naam van de slachtoffers of in naam van het centrum tegen deze criminele organisaties om op lange termijn mensenhandel te bestrijden. Deze stappen worden altijd genomen in overleg met de betrokken persoon en op basis van zijn/haar persoonlijke situatie.
3. De centra staan de betrokken personen bij in de procedures om verblijfsdocumenten te verkrijgen. Deze zijn afhankelijk van het statuut van 'slachtoffer van mensenhandel'. Alle aanvragen tot verblijfsvergunning moeten ingediend worden door een van de centra gespecialiseerd in opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel bij de bevoegde afdeling van de Dienst Vreemdelingenzaken (cel Min-Teh). Er is een nauw contact tussen beide. De DVZ vraagt aan de procureur des konings of aan de arbeidsauditeur, mee te delen of alle voorwaarden vervuld zijn.

Indien een persoon geïdentificeerd werd als slachtoffer van mensenhandel en een begeleiding opgestart werd bij één van de drie gespecialiseerde centra, en indien zijn/haar aanvraag tot internationale bescherming negatief beantwoord wordt, dan verwijst het gespecialiseerd centrum de Dienst

Vreemdelingenzaken om een wijziging van verblijfsvergunning door te voeren en over te gaan van tijdelijk verblijf in het kader van internationale bescherming, naar tijdelijk verblijf voor mensenhandel.

4.4. VEILIGHEID IN HET OPVANGCENTRUM

→ Zie transversale fiche 6 'Veiligheid in het opvangcentrum' voor alle algemene maatregelen met het oog op het inperken van gendergerelateerd geweld in het centrum. Hier worden de maatregelen specifiek met betrekking tot mensenhandel opgesomd.

Indien u tot actie moet overgaan en de politie of het parket moet bellen:

Levensbedreigende situatie (gevaar voor de veiligheid van personen):
Politie 101

Verontrustende situatie, maar niet levensbedreigend:

Vragen naar de politieambtenaar of referentiemagistraat Mensenhandel en mensensmokkel of neem contact op met een van de drie gespecialiseerde centra.

- Indien het vermeende slachtoffer er niet voor gekozen heeft zijn/haar netwerk aan te geven en zijn/haar asielaanvraag verzet, of wanneer de bewijzen geleverd door het slachtoffer ontoereikend waren om een mensenhandelaar of uitbouter te vervolgen, dan blijft het slachtoffer van mensenhandel bijzonder kwetsbaar, vooral indien de uitbouter op de hoogte gebracht werd van de mislukte pogingen om het geweld aan te geven.
- Het is belangrijk samen met het slachtoffer zijn/haar angsten inzake veiligheid te evalueren. Indien de persoon zegt dat hij/zij gecontroleerd wordt in het centrum, dan moet een overplaatsing in alle discretie naar een ander centrum overwogen worden, een verandering van telefoonnummer, een de-activering van de sociale media of van de geolocatie van de telefoon.
- Elk incident dat geïnterpreteerd kan worden als intimidatiepoging van een slachtoffer of een personeelslid (zoals anonieme en bedreigende telefoonoproepen, onbekende voertuigen vóór het centrum of duidelijk volgen vanop afstand van een slachtoffer of van een personeelslid) moet aan de politie gemeld worden.²⁰

De veiligheidsmaatregelen worden ook verscherpt wanneer een slachtoffer van mensenhandel ambulant begeleid wordt door een erkend centrum en in het opvangcentrum verblijft. Privacy en discretie zijn zeer belangrijk. Het uitbuitingsnetwerk mag niets vermoeden omtrent de ondernomen stappen aangezien de veiligheid van de persoon hierdoor in het gedrang komt.

20 International Organisation of Migration (2007). The IOM Handbook on direct assistance for victims of trafficking. Geneva, IOM. Retrieved from https://publications.iom.int/system/files/pdf/iom_handbook_assistance.pdf.

5

| Praktische hulpbronnen

SURYA - PAG-ASA - PAYOKE : GESPECIALISEERDE CENTRA (24/24 EN 7/7)

Missie

Bijstand bieden aan de slachtoffers van mensenhandel: opvang en begeleiding op maat, op korte en lange termijn

- Opvang en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel
- Psychologische en medische hulp
- Administratieve begeleiding
- Juridische begeleiding

Contact

Vzw Payoke (Vlaams gewest)
2000 Antwerpen
Tel.: + 32 3 201 16 90
Fax : + 32 3 233 23 24
trafficking@payoke.be
www.payoke.be

Pag-asa vzw (Brussels gewest)
1000 Brussel
Tel.: + 32 2 511 64 64
Fax : + 32 2 511 58 68
info@pag-asa.be
<https://pag-asa.be>

Asbl Sürya (Waals gewest)
4000 Luik
Tel.: + 32 4 232 40 30
Fax : + 32 4 232 40 39
www.asblsurya.org

OPVANG VOOR MINDER- JARIGE SLACHTOFFERS VAN MENSENHANDEL

Minor-Ndako

Missie

Minor-Ndako biedt opvang en begeleiding aan kinderen en kwetsbare jongeren: NBMV, maar ook aan jonge Brusselaars die in een preciaire situatie verkeren. Minor-Ndako is erkend door de Vlaamse Gemeenschap in het kader van de Integratie Jeugdhulp.

Contact

Vogelenzangstraat 76, 1070 Brussel
Tel.: + 32 2 503 56 29
Fax: + 32 2 503 47 45
info@minor-ndako.be
www.minor-ndako.be

Espéranto

Missie

Opvang, veiligheid, stabiliteit, 24/24 en 365 dagen per jaar, bieden aan 15 vermeende minderjarige slachtoffers van mensenhandel en mensensmokkel met verzwarende omstandigheden

- Begeleiding van stappen met betrekking tot juridisch en gerechtelijk statuut
- Hulp bij sociale integratie, begeleiding bij het levensproject, en dit met respect voor de jongere en zijn/haar cultuur

Contact

BP 25, 6500 Beaumont
Tel.: + 32 78 15 38 91
Fax: + 32 78 15 15 46
contact@esperantomena.org
www.esperantomena.org

Noodnummer 24/24: 0473 40 00 66
(’s avonds en in het weekend voor dringende plaatsing)

Myria

Missie

Myria werd sinds 1995 belast met een specifieke missie inzake stimuleren, coördineren en opvolgen van het bestrijdingsbeleid inzake mensenhandel

Contact

Gratis telefoonnummer: 0800 14 912
 Permanenties op maandag en donderdag:
 9u30 tot 12u30

<https://www.myria.be/nl/mensenhandel-smokkel>
 Flyers in 28 talen over mensenhandel:

Voor een overzicht van gespecialiseerde organisaties, raadpleeg de sociale kaart via de site ACCESS EU:
<https://www.we-access.eu/nl/kaart>

www

Stichting Samilia

Missie

- De overheid en de bevoegde instanties sensibiliseren voor de wijzigingen die moeten doorgevoerd worden met het oog op de bestrijding van mensenhandel
- In de landen van herkomst, de meest kwetsbare bevolkingslagen waarschuwen voor de risico's van mensenhandel en hen de nodige tools aanbieden om zich te beschermen
- In de landen van bestemming, de burgers en de media op de hoogte brengen van de nieuwe vormen van mensenhandel

Contact

Keltenlaan 10
 1040 Brussel
 Tel: +32 2 733 00 9
<http://samilia.org>
info@samilia.org

6

Bronnen voor verdere studie

- Belgische Overheid. FOD Binnenlandse Zaken (2014). **Actieplan strijd tegen Mensenhandel**. Retrieved from https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/actieplan_strijd_tegen_mensenhandel_2015-2019.pdf
- International Labour Office (2017). **Global estimates of modern slavery: forced labour and forced marriage**. Geneva, ILO. Retrieved from <https://bit.ly/2tdRruc>
- International Organisation for Migration (2007). **The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking**. Geneva, IOM. Retrieved from https://publications.iom.int/system/files/pdf/iom_handbook_assistance.pdf
- Lochbihler, B. (rapporteur) (2015). **Verslag over de bestrijding van mensenhandel in de externe betrekkingen van de EU (2015/2340(INI))**, Commissie Buitenlandse Zaken, Retrieved from https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0205_NL.html
- ONUDC (2018). **Global Report on trafficking in persons, Chapter II, p. 51**, Retrieved from <https://bit.ly/2RBImon>
- United Nations General Assembly. (2000). **Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children**. Retrieved from <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtocolTraffickingInPersons.aspx>

Gepubliceerd te Brussel in december 2019

Deze fiche 'Mensenhandel en internationale bescherming' maakt deel uit van een geheel van 15 didactische fiches, bestemd voor professionals binnen het opvangnetwerk. De bedoeling is een beter begrip te krijgen van gendergerelateerd geweld in het kader van internationale bescherming en hierop te kunnen inspelen.

Deze publicatie werd uitgewerkt, geproduceerd, uitgegeven en gepubliceerd door GAMS België, in partnerschap met Intact en de European Family Justice Center Alliance (EFJCA), met bijdragen van diverse organisaties (isala asbl, La Voix des femmes asbl, Le Monde selon les femmes asbl, Merhaba vzw, Payoke vzw, SOS Viol asbl), in het kader van het project 'Gender-Based Violence and Asylum: an integrated approach'. Het project werd gefinancierd door het programma 'Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF)' van de Europese Commissie (D. G. Migration and Home Affairs).

Het geheel van de fiches en de namen van de personen die bijgedragen hebben tot deze opdracht, vindt men op de website www.gbv-asylum-hub.be

Verantwoordelijke uitgever

GAMS Belgique - GAMS België

Gabrielle Petitstraat, 6 - 1080 Brussel
www.gams.be
info@gams.be

De specifieke fiche 'Mensenhandel en Internationale bescherming' kon beroep doen op de expertise van **Payoke vzw** en werd nagelezen door de Interdepartementale Coördinatiecel ter bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel.
www.payoke.be

Dit project werd financieel ondersteund door

Towards a more
 integrated migration
 policy, made possible
 by the AMIF

In partnerschap met